

Reflexions per a disgustar

La història ens ensenya que les relacions humanes no han estat guiades per la raó, i els esdeveniments actuals tampoc sembla que ho estiguin. Escriptores com Simone Weil i Gloria Fuertes aporten amb els seus escrits, diferents en la forma però contundents en el seu contingut, un poc de llum en aquest temps de foscor.

El fet de la guerra ha estat i és un tema d'actualitat.

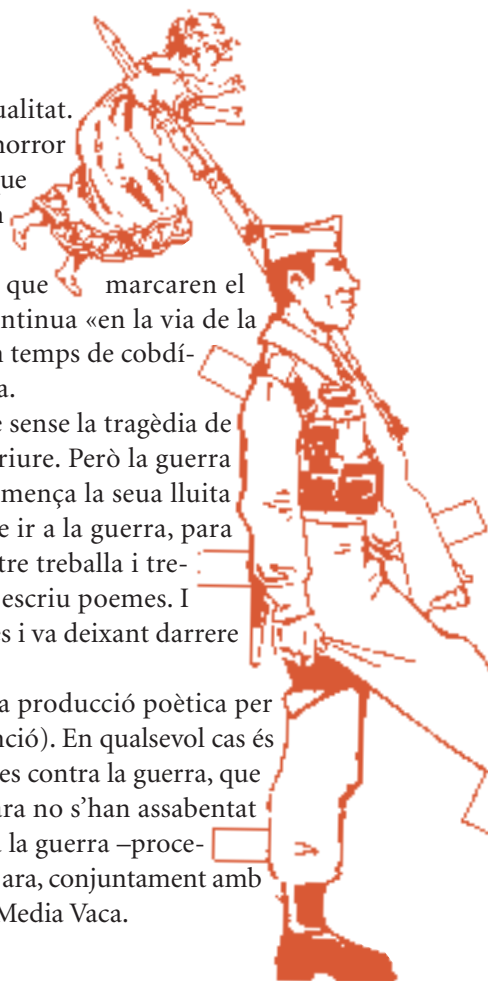
És per aquesta repetició entossudida de l'horror i de la violència que més urgent, al temps que oportuna, és fa la lectura d'escriptores com

Simone Weil i Glòria Fuertes.

Més de mig segle ens separa dels esdeveniments bèl·lics que marcaren el pensament i la vida d'aquestes dones, i la humanitat continua «en la via de la força» –en expressió weiliana–. Elles, contemporànies en temps de cobdícia i d'ansia de poder, lluitaren per la pau amb la paraula.

Glòria Fuertes (Madrid, 1917-1998) ha deixat escrit que sense la tragèdia de la guerra civil tal vegada mai no hagués començat a escriure. Però la guerra i la poesia truquen a la seua porta quan és ben jove. Comença la seua lluita amb la poesia, ja que com diu en l'autobiografia «Quise ir a la guerra, para pararla,/ Pero me detuvieron a mitad de camino.» Mentre treballa i treballa com a comptable en diferents «horribles oficinas» escriu poemes. I és a poc a poc que va endinsant-se en el món de les lletres i va deixant darrere el món dels comptes.

La poetessa de les xiquetes i dels xiquets, té una prolífica producció poètica per als «no tan xiquets», (si estimem com a pertinent la distinció). En qualsevol cas és interessant saber que tenim a l'abast un conjunt de poemes contra la guerra, que ajuden a aclarir les ments d'aquells i d'aquelles que encara no s'han assabentat d'allò què és una guerra. Aquest recull de poemes contra la guerra –procedent de tres volums ja editats (Cátedra)– podem trobar-lo ara, conjuntament amb els collages de l'il·lustrador Sean Mackaoui, en l'editorial Media Vaca.

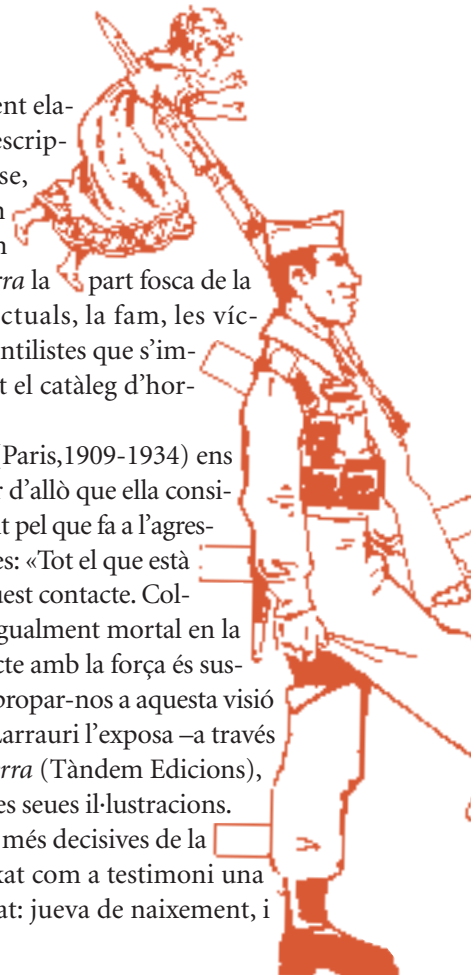

Glòria Fuertes ha deixat escrit que sense la tragèdia de la guerra civil tal volta no hagués començat a escriure. Però la guerra i la poesia truquen a la seua porta quan és ben jove.

La recent publicació titulada *Garra de la guerra*, acuradament elaborada alhora que impactant, és un vell desig de la pròpia escriptora. La «poeta de guardia», com a ella l'agradava de dir-se, fidel a allò que pensa-va que havia d'ésser la poesia, un art necessari i quotidià, adreçat a tothom, escrit amb un llenguatge clar, directe i emotiu, mostra en *Garra de la guerra* la part fosca de la humanitat: la guerra civil, la bomba atòmica, les guerres actuals, la fam, les víctimes innocents (sobretot els xiquets), els interessos mercantilistes que s'imposen als valors i a les persones, la destrucció, la mort i tot el catàleg d'horroros associats a la guerra.

Canviant de gènere i d'estil, però no de tema, Simone Weil (Paris, 1909-1934) ens aportà ja al començament del segle XX la seua visió particular d'allò que ella considerava uns dels camps de conreu de la degradació humana, tant pel que fa a l'agressor com pel que fa a l'agredit. Expressat amb les seues paraules: «Tot el que està sotmés al contacte amb la força està envilit, siga quin siga aquest contacte. Colpejar o ser colpejat és una taca idèntica. El fred de l'acer és igualment mortal en la empunyadura o en la punta. Tot el que està exposat al contacte amb la força és susceptible de degradació». Ara tenim una nova oportunitat d'apropar-nos a aquesta visió singular, ja que de manera senzilla, per a profans, Maite Larrauri l'exposa —a través de la seua pròpia interpretació— en el llibre titulat *La guerra* (Tàndem Edicions), que d'altra banda Max s'encarrega d'enriquir el text amb les seues il·lustracions. Simone Weil és sense dubte una de les pensadores europees més decisives de la seua època. Aquesta «inclassificable» escriptora ens ha deixat com a testimoni una obra prolífica i diferents mostres d'una polifacètica activitat: jueva de naixement, i

Més de mig segle ens separa dels esdeveniments bèl·lics que marcaren el pensament i la vida d'aquestes dones, i la humanitat continua «en la via de la força» –en expressió weiliana–. Elles, contemporànies en temps de cobdícia i d'ànsia de poder, lluitaren per la pau amb la paraula.

alhora fascinada per un catolicisme que les institucions eclesia-
stiques i la mateixa història de l'església li impedi-
en d'abraçar; coneixedora d'altres tradicions religioses i de les revolucions
científiques de la física moderna; obrera i guerrillera per
vocació... Amb terrible lucidesa, aquesta professora d'un
liceu de províncies, descriu la naturalesa criminal dels règims totalitaris que
assolen Europa, mentre que la resta no se n'adona d'allò que està per caure.
La seua anàlisi, independent de qualsevol adhesió ideològica –per a dis-
gust del seus companys de militància política– va més enllà de la resposta
que dona el marxisme a fenòmens tan presents en la seua vida com la
guerra. L'economia, l'element determinant –segons aquesta ideologia–
dels esdeveniments socials, és insuficient per comprendre el fet
de la guerra, pensa la Weil. Una anàlisi del poder és necessària
per entendre els enfrontaments bèl·lics, ja que és la força, l'exer-
cici del poder, allò que mou els engranatges de la màquina
social. D'una banda, l'organització de les relacions humanes és
inseparable de l'exercici d'un cert poder. D'altra, l'atribució de
poder és essencialment arbitrària. Quan el poder es fa per-
manent, no és necessàriament perquè es tinga una
autoritat legítima, sinó perquè es gaudeix d'un prestigi;
però el prestigi és una imatge inflada del jo, fruit de la imaginació.
En aquesta tendència de l'ésser humà, a exercir permanentment el poder, a
possedir el prestigi que li permeta exercir-lo, és on hem d'anàlitzar l'engranatge
de la força. El poder no pot ésser entès com una possessió, sinó com una relació, que

L'única possible redempció en què Simone Weil va creure consisteix a posar-se al costat dels oprimits. És per això que en la seua vida va triar el camí dels més febles (fent-se obrera, combatent en la columna de Durruti o col·laborant en la resistència francesa).

mai està d'una manera definitiva en un dels dos costats. L'efecte extrem del poder és convertir els humans en coses; aquesta cosificació afecta tan aquells que l'exerceixen, atès que actuen sense mediació del pensament, com aquells que el pateixen, que renuncien a la seua voluntat. Simone Weil parla des de la decepció d'aquell que ha viscut molt –a pesar del poc temps que va viure–. La seua anàlisi no deixa molt d'espai a l'esperança. La força –escriu– ha sigut i és l'heroïna de la història humana. Ella és la que ha mogut fins ara el destí humà. Si aquest fet canviés es podria pensar en un món sense guerres, doncs és evident que la guerra no la fan els qui raonen, sinó aquells dirigits per l'impuls de la força. L'única possible redempció en què Simone va creure consisteix a posar-se al costat dels oprimits. És per això que en la seua vida va triar el camí dels més febles (fent-se obrera, combatent en la columna de Durruti o col·laborant en la resistència francesa). Glòria Fuertes i Simone Weil, ofereixen dues reflexions complementàries per afrontar –no sense disgust– el fenomen, més pròpiament humà alhora que terrible, de la guerra. No invalida la vigència dels seus escrits el fet que siguen anteriors –en gran part– a la carta de les Nacions Unides (1948) i les successives ampliacions d'aquesta. Ja que mentre les guerres se succeeixen i se superposen les unes a les altres, els tan trompetejats «drets humans» no deixaran de ser meres declaracions de bones intencions que únicament tranquil·litzen les consciències més «civilitzades». I de poc més serveixen les declaracions, suposadament «raonables», que alguns solen esgrimir per justificar allò injustificable. Glòria Fuertes –almenys– ho tenia ben clar, com mostra en el poema «Hay Frases»: «Hay frases más inmorales que las pornográficas»: «LA CARIDAD BIEN ENTENDIDA EMPIEZA POR UNO MISMO» o «SI QUIERES LA PAZ, PREPÁRATE PARA LA GUERRA».

Nieves Avilés

**...Algunos gobiernos de países pobres
están armados hasta los dientes.
Los grandes fabricantes de armamentos
Necesitan clientes,
Para su negocio de amontonar dólares y cadáveres.
Algunos de estos seres de estado creen en Dios,
Pero, ¿ni Dios cree en ellos!**

Gloria Fuertes

No invalida la vigència dels seus escrits el fet que siguin anteriors –en gran part– a la carta de les Nacions Unides (1948) i les successives ampliacions d'aquesta. Ja que mentre les guerres se succeeixen i se superposen les unes a les altres, els tan trompetejats «drets humans» no deixaran de ser meres declaracions de bones intencions que únicament tranquil·litzen les consciències més «civilitzades».

